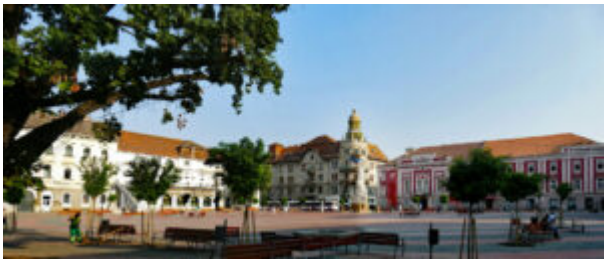
TIMIȘOARA RĂMÂNE FĂRĂ FESTIVAL INTERNAȚIONAL DE LITERATURĂ. MOTIVUL? CEREREA DE FINANȚARE NU CONȚINE SUFICIENTE ,,OBIECTIVE NETE”

Autor: Antonia Pup | 30 aprilie 2022

Am finalizat studiile gimnaziale în mediul rural, într-unul din satele mai dezvoltate de lângă Timișoara, și, chiar dacă precaritatea culturală nu era resimțită într-un mod atât de drastic, așa cum se arată în documentarele realizate în cele mai sărace comune din estul țării, oportunitățile de dezvoltare ale tinerilor prin cultură erau modeste. O bibliotecă deschisă tuturor locuitorilor din sat nu avem nici astăzi, iar singura bibliotecă a școlii noastre, deși curată și deschisă pentru toți cititorii săi, avea doar manuale școlare și câteva volume, parte a bibliografiei utilizate de către profesori. Volumele de literatură universală – o raritate. O mare șansă pentru școala noastră gimnazială a fost reprezentată de sosirea unei noi profesoare de limba și literatura română, doamna Luminița Ivan, care ne-a cultivat interesul pentru lectura susținută și a fondat o revistă a școlii, un club de lectură și niște cercuri de scriere creativă. Într-una dintre întâlnirile de la un astfel de cerc, ne-am bucurat să-l primim pe scriitorul Robert Șerban, unul dintre reputații scriitori ai urbei care ne învecina – Timișoara. Vorbindu-ne deschis despre iluziile și miracolele copilăriei, despre literatura în comunism, despre sinergiile dintre lectură și scriere creativă, dar și despre aspecte mai puțin ideatice, mai tehnice, precum etapele aferente publicării unei cărți, scriitorul Robert Șerban ne-a cucerit de la primele fraze. Mai mult, ne-a oferit ceea ce în zilele noastre s-ar chema *empowerment*, adică acea senzație magică, pură prin excelență, pe care o poate simți un copil de la țară când stă de vorbă cu un meșteșugar al cuvintelor care publică volume, scrie în ziare și apare la televizor. Inocența vârstei de aur ne-a determinat să plecăm cu toții acasă din sala noastră de clasă cu gândul că nimic și nimeni nu va putea constitui un obstacol suficient de proeminent încât să ne determine să nu devenim și noi la fel ca poeții despre care învățam și ale căror biografii le studiam pentru orele de literatură, la secțiunile aranjate elegant și cu metodă în pagină, sub titlul *Viața și activitatea literară*.

Astfel, reacția noastră a fost firească, așa cum e însăși copilăria. Mulțumindu-i lui Robert

Șerban pentru vizită, iar doamnei profesoare – pentru organizare, ni s-a părut natural să întoarcem vizita, devenind, astfel, abonați fideli ai Festivalului Internațional de Literatură din Timișoara (FILTM), al cărui președinte este tocmai scriitorul care sădise în noi o sămânță de speranță că, fiind cu toții cititori, vom putea, cândva, să devenim și scriitori celebri, sau măcar critici literari. An de an, de zece ani, Festivalul Internațional de Literatură din Timișoara asta însemna: deschidere către noi orizonturi ale ideilor – corolarul scriitorilor care poposeau în urbe preț de câteva zile fiind mai bogat de la an la an –; mobilitate (inclusiv mobilitate socială) – fiind un eveniment care aducea nu doar oameni din întreaga țară la Timișoara, ci oameni din întreg județul, inclusiv din mediul rural, în contexte culturale și de dialog diverse –; provocare, entuziasm. Festivalul avea porțile deschise oricărui tip de public, tocmai pentru că singura exigență de îndeplinit pentru un om care vrea să aibă vocația de cititor este chiar voința. Nu de puține ori, voința este determinată de (sau, după caz, se confundă cu) o dorință aproape epicureică de a evada din cotidian. Alteori, ea este pur și simplu rodul disciplinei personale, al unui ritual intelectual susținut, necesar, cultivat prin educație și sete de cunoaștere, de adevăr. În fine, voința de a avea vocația de cititor poate însemna și nostalgia de a recupera un timp pierdut, un sentiment, un fenomen, o senzație memorabilă pentru care ai putea face orice, doar de dragul de a suspenda timpul.

Festivalul Internațional de Literatură din Timișoara a dat mai mult Timișoarei decât Timișoara a dat Festivalului, plasând orașul nostru pe harta culturală a lumii, nu doar a țării. Așa cum arată chiar inițatorul manifestării, de-a lungul celor zece ani de activitate, festivalul a adus în orașul nostru o sumedenie de scriitori apreciați peste hotare, precum: Slavenka Drakulic (opozantă înverșunată a lui Miloșevici și a regimului acestuia), Iuri Andruchovîci (cel mai tradus autor ucrainean al momentului), Viktor Erofeev (opozant „veteran” al regimului Putin, unul dintre cei mai cunoscuți autori din Rusia), Laszlo Krasznahorkai (autor maghiar, laureat al *Man Booker Prise*, aflat pe lista candidaților la *Premiul Nobel*), Ludmila Ulițkaia (celebră scriitoare rusă, aflată momentan în exil, voce opozantă a regimului Putin, aflată pe lista candidaților la *Premiul Nobel*), Serhii Jadan (autor ucrainean, mobilizat pe frontul de război, recent propus pentru *Premiul Nobel* 2022 datorită civismului textelor sale și atitudinii lui pe frontul din Ucraina), Juan Gabriel Vasquez (unul dintre cei mai bine cotați autori sud-americani), Adam Michnik (cunoscutul scriitor disident și apărător al drepturilor omului din Polonia), Pascal Bruckner (unul dintre cei mai importanți intelectuali și scriitori ai Europei).

Pe lângă această suită desăvârșită de scriitori, festivalul a adus în mijlocul său nenumărați cititori de toate vârstele și din toate mediile sociale. A crescut cititori, care în zece ani și-au rafinat gustul pentru literatură și și-au cultivat apetitul (sănătos) pentru cărți bune.

În miezul pregătirilor pentru cea de-a unsprezecea ediție a festivalului, Primăria

Timișoara, prin Centrul de Proiecte, lasă cel mai important festival de cultură scrisă al orașului nostru fără finanțare. Situația a fost descrisă de către scriitorul Robert Șerban, pe pagina sa de Facebook, fiind de natura evidenței faptul că Primăria a comis un abuz fără margini:

> „În urma afișării rezultatelor am constatat că la Cultură Scrisă au primit finanțare organizații care au ca obiect de activitate alte domenii, dar au făcut proiecte cu vagi accente pe literatură (arhitectura, muzica etc). Iar bugetele acestor noi proiecte sunt duble și triple față de ceea ce a cerut FILTM. Păi nu e ciudat?!”

Mai mult decât atât, regulamentul de finanțare a apărut fără să fi fost pus în dezbatere publică, așa cum prevede *Legea transparenței decizionale*, iar criteriile privind definirea proiectelor prioritare au fost schimbate. Astfel, proiectele prioritare au fost definite și în termeni financiari, fiind propusă o limită minimă de buget de 250.000 de lei. Cu alte cuvinte, pentru a avea un proiect prioritar finanțat din banii publici ai timișorenilor, nu conta impactul proiectului propus, ci cât de mulți bani publici erai disponibil să arunci pe fereastră. Limita minima de buget pentru proiectele prioritare este o noutate, un element de dată recentă în arhitectura competiției.

Între timp, a apărut și reacția autorităților, pe pagina de Facebook a Centrului de Proiecte:

> „Aplicația nu a prevăzut activități educative care să deschidă evenimentul cultural spre comunitate, spre grupurile vulnerabile, spre cartierele orașului în toată diversitatea lor. De asemenea, obiectivele acesteia nu sunt suficient de clar explicate în aplicație și nu evidențiază elemente de noutate pentru ediția din acest an.”

Pe același ton grav, care s-ar vrea doct, mesajul este continuat de un îndemn pentru echipa Festivalului Internațional de Literatură:

> „Vă încurajăm să aplicați cu o propunere de proiect recalibrată, bine structurată, cu obiective nete și cu reală deschidere spre comunitate și spre nevoile ei culturale.”

Prin mesajul transmis, instituția dorește să forțeze o echivalență între cultura scrisă și planificarea centralizată, care poate mai ales pentru timișoreni este de tristă amintire. Prin pseudoargumentele expuse și fără a respecta exigențele legislative privind transparența (nici măcar acum nu știm cine a făcut parte din juriul competiției de

proiecte, deși a fost finanțat din bani publici), instituția dorește, cu orice preț, să forțeze un semn egal între literatură și incluziune forțată, birocrație, centralism în gândire și simțire. Totuși, literatura tocmai asta nu înseamnă. Iar Timișoara, primul oraș care s-a ridicat împotriva comunismului în 1989, tocmai asta nu merită.

Mai mult decât atât, inițiatorii singurului festivalul de literatură din cea care urmează să fie Capitală Europeană a Culturii sunt dojeniți, mustrați pentru că nu au avut o aplicație „bine structurată", respectiv că nu au avut „obiective nete", în ceea ce se dorește a fi un răspuns la o contestație redactată onest de către Robert Șerban. Indirect și probabil fără intenție, organizatorii recunosc că preferă să calce în picioare tradiția unui festival de anvergură internațională, într-un act de barbarism cultural și în numele unor obiective strategice. În viziunea lor, calitatea manifestației poate fi trecută într-un plan secundar, dacă nu chiar abandonată, atâta timp cât nu poate fi încadrată într-o grilă strictă, rigidă, cunoscută de o mână de birocrați, fără a fi supusă unei consultări publice. Centrul de Proiecte pretinde că este purtătorul de cuvânt al nevoilor comunității, asta după ce nici măcar nu a supus dezbaterii publice regulamentul privind concursul de proiecte, înainte de a-l impune oamenilor de cultură timișoreni.

Dincolo de falsul conformism al declarației, lăsând la o parte poleiala de lozinci („reală deschidere spre comunitate"), și fără a pune în discuție chiar legalitatea procesului de acordare a acestor finanțări, Centrul de Proiecte aflat în subordinea Primăriei Timișoara lasă viitoarea Capitală Europeană a Culturii mai săracă – nu oricum, ci chiar pe banii noștri. Ba mai mult, creează un precedent important pentru cultura timișoreană: literatura, dacă nu se încadrează în obiective nete, abstracte, sacre în viziunea birocraților, alese arbitrar, poate fi ușor condamnată la precaritate și uitare. Gestionarea abuzivă a finanțărilor publice, în spatele ușilor închise și călcând în picioare festivalurile de tradiție, rămâne, din păcate, un simptom al degradării proiectului Capitală Europeană a Culturii sub patronajul actualei administrații.

Imagine: Flickr